

L'home desconegut

per tothom

Un volum de luxe sobre 'Some like it hot' ('Ningú no és perfecte'), la clàssica comèdia de Hollywood, que ha aparegut fa poc és també un homenatge al seu realitzador, el gran Billy Wilder. El cineasta, de 95 anys, tot i haver estat blasmat com a professional de l'entreteniment més pur durant molt de temps, és celebrat avui dia com una de les llegendes més grans del cinema.

Era un vespre del tot normal. El jove, aleshores un ningú a Hollywood, només volia anar a menjar alguna cosa i, és clar, no tenia la més petita idea que aquell sopar li canviaria la vida. Però al restaurant es va trobar el realitzador, que ell ja coneixia de vista, i aquest va dir-li: "Ens passarem per la seua taula abans d'anar-nos-en. M'agradaria parlar amb vostè un minutet." El realitzador va venir, li va contar una salvatge idea per a una pel·lícula sobre dos músics de jazz fugitius que s'uneixen a una banda instrumental de dones, i a la fi va dir: "És a dir: que vostè hauria d'actuar tres quarts parts de la pel·lícula vestit de dona. Vol el paper o no?" "El meu primer pensament va ser —recorda l'interpret—

valga'm Déu! Nosaltres vestits de dona i tot això, però bé, açò és de Billy Wilder, no pot ser res de mal gust, l'home és un geni de collons." Jack Lemmon va dir que sí, la pel·lícula el va convertir en estrella i ell continuava tenint raó: Billy Wilder era i és un geni de collons.

Com si encara calguera eixir de dubtes, ha aparegut amb una promoció en gran un volum de luxe sobre *Some like it hot* per tal de dir-ne quatre de fresques. S'hi pot llegir (en tres llengües) com era de brillant el guió que Wilder ja va escriure amb el coautor J. A. L. Diamond, que li va ser fidel tants anys. A més, el llibre reuneix centenars de fotos de posa i instantànies, entrevistes, cartells publicitaris i d'altres records,

Billy Wilder dóna instruccions a Jack Lemmon en el rodatge de *The apartment* (*L'apartament*). Sens dubte, una de les seves col·laboracions més recordades pel públic.

una part dels quals mai no havien estat publicats fins ara." Qui en tinga ganes, pot fullejar l'exemplar facsímil que s'hi inclou d'un guió gargotejat per Marilyn Monroe –"Trust it, enjoy it, be brave" ("confia-hi, gaudeix-ne, sigues valent), es diu per encoratjar-se a si mateix en un altre passatge–, o bé pot marcar-se'n les pàgines més reeixides amb una caricatura de Billy Wilder que s'inclou com a senyal de lectura i en què el cineasta apareix amb la desimboltura pròpia d'un gnom.

Un avanç editorial de l'exemplar per a bibliòfils es troba també en un prestatge de l'apartament de Wilder a Beverly Hills. El cineasta, gran i xacrós, que va celebrar suara el seu noranta-cinquè aniversari, explica amb el seu menyspreu típic que *Some like it hot* és potser la seua millor pel·lícula, "perquè és la que menys errades té" i espera que uns quants compren també el llibre.

Però la resta del món no veu tampoc gaires errades en les seues altres obres mestres, començant per *Double indemnity* (1944), passant per *A foreign affair* (1948), *Sunset boulevard* (1950), *Ace in the hole* (1951), *Sabrina* (1954) fins a *Witness for the prosecution* (*Testimoni de càrrec*, 1957) i *The apartment* (*L'apartament*, 1960).

L'ideal del cinema clàssic de Hollywood –la creació d'un estil narratiu elegant i àgil, amb una senzillesa sense clivelles, quasi invisible– l'ha assolit Billy Wilder més sovint que cap altre realitzador del seu temps –fins i tot més que el seu gran model Ernst Lubitsch. (Fins fa pocs anys penjava a l'estudi de Wilder un gran cartell d'advertència amb la frase "How would Lubitsch do it?" –"Com ho haguera fet Lubitsch"–, (que a hores d'ara es troba al Museu de Cinema de Berlín.) Al llarg de la seua carrera a Hollywood, que ha abastat gairebé mig segle, Wilder ha guanyat sis Oscar i ha creat frases tan ben trobades que encara romanen, amb un cert formigueig, als llavis. Qui no se'n recorda, de la darrera frase a *Some like it hot* (a més de l'expressió esmaperduda al rostre de Jack Lemmon): "Nobody's perfect"?)

Wilder es troba en un estat (involuntari) de retir des de principis dels anys vuitanta; en aquell moment, l'acollida

Marilyn Monroe amb Tony Curtis i Jack Lemmon, en una escena memorable de *Ningú no és perfecte* (*Some like it hot*), una de les seves comèdies més boges. Baix, Ray Milland a *The lost weekend* (*Dias sin huella*), una notable producció "negra" de Billy Wilder.

de les darreres pel·lícules que va rodar va ser ben poc entusiasta tant per part de la crítica com del públic, i Wilder va caure víctima del despietat darwinisme de Hollywood. El personatge més monomaniac del cinema mai no va acceptar que no podria tornar a rodar; va llegir guions sense descans i va anar darrere de nous projectes, com ara l'adaptació cinematogràfica de *La Llista de Schindler*, negoci de què va tractar amb Steven Spielberg (hi havia plans perquè Wilder produïra la pel·lícula per a Spielberg i viceversa).

La figura d'un Oskar Schindler que es deixa menar per l'atzar hauria quadrat del tot amb la llista que Wilder havia elaborat amb els fills de puta i els oportunistes que al cap i a la fi es revelen com a herois secrets, com ara, segurament, Kirk Douglas a *Ace in the hole*, Jack Lemmon a *The apartment* i William Holden a *Stalag 17*. I per a Wilder, que era fill de jueus de Galitzia i a més havia perdut a Auschwitz sa mare, la seua àvia i el seu padastre, aquesta tasca hauria estat una bona ocasió per narrar un fragment de la seua pròpia història.

Durant el temps en què va estar actiu, Wilder, d'una manera molt semblant a l'etern infant prodigi que és Spielberg, a qui ell sempre es va sentir molt lligat, també va ser considerat més que tot com a un gran professional de l'entreteniment –no sempre, però, com a un artista cinematogràfic. Semblava, a més, com si els seus treballs estiguessen mancats d'un toc personal. Va tractar magníficament els gèneres més diferents, menyspreava els que miraven el públic

amb desdeny i va treballar fidel al sistema Hollywood, sense eixir-se'n mai.

Fins el mateix Wilder, però, va alimentar aquesta fama d'*entertainer*, tal volta perquè és massa presumit com per voler semblar immodest. Dels seus deu manaments sobre la manera de fer cinema, els nou primers diuen: "No avoriràs."

Els vells retrets de cinisme i fredor que en altres temps li feien els crítics americans, perquè –malgrat tot el seu entusiasme per Amèrica– no s'estava de mostrar la hipocresia i la manca de consideració pròpia dels Estats Units, van ser oblidats fa molt de temps. Ara, els historiadors del cinema l'han acollit al palau de la fama; els homenatges a l'obra de la seua vida es multipliquen. Per la seua banda, Wilder que en altres temps es burlava de les distincions dient amb el seu temut i incisiu humor que eren com les hemorroides –"tard o d'hora tot torracollons en té una"–, avui se n'alegra, ablanit pels anys, de la veneració que li professen.

Una història per polir. Després d'haver aconseguit amb prou feines d'escapar a la mort, ara l'han d'atendre algunes infermeres i la seua dona Audrey, amb qui és casat des de fa 52 anys, en un apartament ben ple d'obres d'art i de records. Wilder sempre ha entès la seua vida com una història que ell ha anat polint de mica en mica per tal de fer-ne una narració fluida. I a més, arran de la manera tan creativa amb què ell s'acosta als fets, ha dut al límit de la desesperació més d'un biògraf de bona voluntat. Val a dir, però, que cap biògraf mai

no hauria d'haver esperat d'un fanàtic del control com Wilder, que sempre va escriure les seues pel·lícules personalment (amb socis) i no va permetre que els intèrprets es menjaren ni una coma, que cedira a un autor estrany precisament la seua vida, la història més gran de totes. Wilder va continuar en vida la mascarada, el camuflament i l'engany que apareixen a tantes pel·lícules seues. I va continuar sent l'home desconegut per tothom.

Al cap i a la fi, el cineasta americà Cameron Crowe ("Jerry Maguire") ha escomès amb cert èxit l'intent d'arrancar de Wilder alguna cosa més que no les ja gastades anècdotes darrere les quals s'ha escudat durant dècades. Quan el seu treball de col·laboració per al llibre d'entrevistes ja s'acostava a la fi, Wilder va preguntar: "Té vostè un final per això?" Però ell, abans que Crowe poguera respondre, va afegir-li: "Tindríem el final perfecte si jo morira."

Crowe es va quedar atònit, i només una estona més tard va copsar que "aquesta és la veu experta i lloada d'un narrador d'històries, d'un fan de la lògica i de la brevetat que s'ocupa del final del nostre projecte. Wilder acaba de proposar adés d'una manera molt objectiva la seua pròpia mort per solucionar un problema que ha plantejat una història". Crowe va haver de compondre-se-les sense aquest final perfecte. El llibre Wilder encara no s'ha acabat d'escriure.

Susanne Weingarten
© *Der Spiegel*

Traducció: Joan Martínez Terrones

Contra el estalinismo
Julián Gorkin

Un llibre on queden reflectits els aspectes essencials de l'activitat i del pensament de Julián Gorkin, una de les personalitats més singulars de l'esquerra espanyola del segle XX, en la seva llarga lluita contra l'estalinisme i en defensa del socialisme democràtic.

Dràcula
Bram Stoker

Sisena edició d'una obra que Óscar Wilde va qualificar com una de les millors novel·les de tots els temps, que ha estat traduïda a les llengües més importants del món i sobre la qual s'han fet nombroses i variades cinematogràfiques i fins i tot diverses representacions teatrals.

Dos chicos enamorados
Lawrence Schimel

El tema central de l'obra és l'amor d'un home per un altre home en totes les seves manifestacions possibles, des del típic "flechazo" adolescent fins algunes passions més assolsegades d'home madura, tot passant per les històries d'amors a cop d'ull. Sense oblidar nos dels que, malgrat portar molt de temps junts, encara segueixen estimant-se.